

lad det saa blive slaaet fast, at det er ikke andet end en Decentralisering af et Stykke Administration.

I saa Henseende maa jeg sige, at den forrige Kultusministers Cirkulære og Præsteansættelseslov staaer for mig som Forbillede. Han havde taget et klart og rent borgerligt Standpunkt der. Der var ikke Tale om haabløse Forsøg paa at rense ud. Baade i Cirkulæret og i det Lovforslag, vi fik forelagt i Foraaret, men som desværre ikke blev behandlet, sagde man rent og klart: De, som ere Medlemmer af Folkekirken, ere Medlemmer af Folkekirken, og de, som ikke ere det, ere det ikke, og derefter rette vi os, og kun derefter kan en borgerlig Lovgivning rette sig. Disse Menighedsraad, som her foreligge, ere, skønt Kultusministeren hævder, at han ikke vil en Kirkeforfatning, alligevel en Kirkeforfatning eller et Stykke Kirkeforfatning. Ingen kan forhindre dem i at danne samvirkende Menighedsraad. Der kan ganske vist ikke bygges en repræsentativ Forfatning, et kirkeligt Centralorgan oven paa dem uden ny Lov, men ingen kan forhindre dem i at danne samvirkende Menighedsraad. Lige saa lidt som vi kunne eller ville forhindre, at Sogneraadene danne samvirkende Sogneraadforeninger, eller at Byraadene danne en Købstadforening, lige saa lidt kan det forhindres, naar disse Menighedsraad føres igennem, at der dannes samvirkende Menighedsraadsforeninger, hvis Bestyrelse vil blive et Slags Centralorgan, og saa vil, som Betænkningen fra 1860 siger, al den Sammenblanding af kirkeligt og borgerligt, som findes i Menighedsraadene, ogsaa gøre sig gældende paa dette højere Trin, og saa have vi alle de Ulemper, som deraf følge. Lad os da, siger jeg, i hvert Fald indrette dem saaledes, at det bliver et Stykke borgerlig Kirkeadministration og ikke andet, der kan forsvinde og ophæves lige saa nemt, som selve Kultusministeriet kan det, den Dag vi komme over til frikirkelige Tilstande. Men lad os ikke være med til yderligere at foretage en Sammenblanding, saaledes at den rene og klare Adskillelse, vi dog før eller senere skulle til, forhindres eller vanskeliggøres.

Det, som maaske i en Del Aar har holdt Kravet om Frikirken noget nede, er vel den Omstændighed, at dertil kræves en Grundlovsforandring. Og der var jo en Del Aar, hvor man næsten ikke kunde tale om en Grundlovsforandring. Alle Folk sagde: En Grundlovsforandring er umulig, for saa skal hele Rigsdagen op-

løses og Spørgsmaalet om de kongevalgte afgøres, og det er ganske umuligt. Nu ere vi imidlertid komne saa vidt, at nu behandles hvert Aar Grundlovsændringsforslag, nu drøfte vi det som en — det burde i alt Fald være det — nærliggende Mulighed, at vi kunne komme til en Grundlovsforandring og ikke blot til en lille, men ogsaa til en stor. Selv de, som holde paa den lille, se det kun som det første Skridt til til sidst at faa en stor Grundlovsændring. Vi vide f. Eks., at det ærede Medlem fra Ringkøbing tidt nok har hævdet, at Grundlovens § 78 i hvert Fald skulde forsvinde. Nu da alt-saa en Grundlovsændring ikke længere ligger saadan ude i den blaa Taage, tror jeg, man rolig kan begynde mere og mere at tage Tanken op om Adskillelse af Kirke og Stat, Adskillelse af Kirke og Skole, en Sondring imellem det borgerlige og det kristelige. Det kan maaske nu ikke være saa overmaade længe. Vi kunne begynde at se hen derimod, og saa ere vi ogsaa pligtige til i al vor Detaillovgivning for Tiden at tage Hensyn dertil. Den Maalestok, vi Socialdemokrater ville anlægge for et kirkeligt Lovforslag, er derfor dette: „Forbereder det og letter det den endelige Adskillelse mellem Kirke og Stat, mellem kristeligt og borgerligt, eller vanskeliggør det og udsætter det en saadan Adskillelse, med andre Ord gaar det bort fra Sammenblanding og hen imod Renheden og Klarheden, eller fremkalder det yderligere Sammenblanding?”

Om det andet lille Lovforslag om de evangelisk-lutherske Frimenigheder skal jeg kun sige den Ting, at vi fuldt ud kunne støtte det uden derfor at mene, at det er et saa umaadelig stort Fremskridt, som den ærede sidste Taler hævdede, lige saa lidt som vi mene, at den Forordning, det ærede Medlem som Kultusminister udstedte i 1901, var et saa overordentlig stort Fremskridt. Han sagde, det kunde ikke være større den Gang. Det forekommer mig dog, at det kunde godt have været større. Det blev ogsaa straks kritiseret, endda af Meningsfæller. Jeg skal nævne Svend Høgsbro, som den Gang kritiserede, at Biskopperne skulde have afgørende Indflydelse paa, hvilke evangelisk-lutherske Frimenigheder der stod paa det fælles kirkelige Grundlag. Det var en meget stor Ret, det ærede Medlem fra Ringkøbing som Kultusminister i 1901 indrømmede Biskopperne, og det samme fastholder fremdeles den nuværende Kultusminister. Han siger endvidere, at det